

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Lutheri & Calvinii errores referuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

facit, sed ordinat tantū. Ipso ergo faciente, pulchra sunt singula. & ipso ordinante, pulchra sunt omnia.

130. Certum est etiam, quod Deus peccatoribus utitur ut exequatur consilium voluntatis suae: sic prodicione Judae, & Judaeorum scelere, ad implendum humanae Redemptionis Mysterium usus est. Ut elevaretur Joseph ad solium & thronum Aegypti, non inutilis fuit Deo invidia fratrum ipsius, nec impudicitia uxoris Putiphar. Hinc est quod in Scriptura dicuntur aliquando peccata fieri ex imperio, consilio, & intentione Dei, quia scilicet haec exequitur Deus per hominum peccata. Unde Augustinus in Enchiridione cap. 101. *Deus quasdam voluntates suas, utique bonas, implet per hominum voluntates malas, sicut per Judaeos malevolos, bonam voluntate Patris, Christus pro nobis occisus est.* Et cap. 100. *Haec sunt (inquit) magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, & tam exquisita, ut cum angelica & humana creatura peccasset, id est, non quod ille, sed quod ipsa voluit, fecisset, etiam per eandem creatura voluntatem, quae factum est quod Creator noluit, impletet ipse quod voluit, bene utens & malis, tanquam summus bonus, ad eorum damnationem quos iuste praedestinavit ad poenam, & ad eorum salutem quos benigne praedestinavit ad gratiam. Quantum enim ad ipsos attinet, quod ipse noluit fecerunt, quantum vero ad omnipotentiam Dei, nullo modo id efficere valuerunt, hoc quippe ipso quod contra voluntatem Dei fecerunt, de ipsis facta est voluntas ejus; propterea namque magna opera Domini, & exquisita in omnes voluntates ejus, ut miro & ineffabili modo non fiat praefer ejus voluntatem quod etiam contra ejus sit voluntatem; quia non fieret, si non sineret, nec utique nolens finit, sed volens: nec sineret bonus fieri male, nisi omnipotens etiam de malo posset facere bene.* Haec ille non minus acute quam sapienter. Inde ergo Deus bene, unde nos male, quodque nobis non inutile modo, sed & malum ac noxium, illi utile est & bonum. Unde Boetius 4. de Consolat. prosa sexta: *Sola est divina vis, cui mala quaque bona sunt, cum eis competenter utendo, alicujus boni elicit effectum.* Haec ut dixi certa & indubitata sunt apud omnes, sed gravis difficultas est, an peccata ita subsint divinae providentiae, ut etiam aliquo modo subjiciantur ejus causalitati, pro cuius resolutione, quaedam breviter hic observanda sunt.

131. In primis enim notandum est, duo in peccato commissionis reperiri, materiale scilicet, & formale. Formale peccati est ipsa deformitas & malitia per quam constituitur formaliter in ratione peccati, & mali moralis: sive haec consistat formaliter in privatione rectitudinis, sive in positivo, sive in utroque simul: de quo in Tractatu de peccatis.

Disp. 3. art. 1. Materiale vero, est actus à voluntate elicited, vel imperatus, qui est subiectum malitiae, diciturque malus moraliter, sive ab objecto, sive à circumstantiis: de quo in eodem Tractatu.

132. Notandum tertio, materiale peccati, sive fundamentum malitiae moralis, posse duobus modis considerari. Primo formaliter & reduplicative, prout scilicet fundat ipsam malitiam & deformitatem. Secundo materialiter, seu specificative, quatenus dicit illud quod aliàs est materiale & fundamentum malitiae peccati, non tamen prout est huiusmodi. Sicut possumus considerare fundamentum relationis, & formaliter quatenus est fundamentum, & materialiter, quatenus est res quae aliàs ejus fundamentum est. Unde

A sicut fundamentum relationis absolute & materialiter sumptum, pertinet ad suum speciale genus: puta substantiae, qualitatis, vel actionis: quatenus vero fundamentum formaliter & reduplicative, reducit ad lineam relativorum, tanquam initiativum ipsorum. Ita materiale peccati, absolute & materialiter sumptum, pertinet ad lineam entis & boni transcendentaliter. Formaliter vero & reduplicative consideratum, pertinet reduplicative & initiativè ad lineam mali moralis, veluti initiativum ipsius.

Notandum quarto, duplicem dari in Deo motionem. Unam generalem, qua ut provisor universalis exhibet auxilium & concursum, qui absolute necessarius ut est homo per rationem determinet se ad id quod est bonum verum vel apparens. Alteram vero specialem, per quam Deus specialiter movet ad aliquid determinate volendum, quod est verum bonum; nempe consilio, inspiratione, praeepto; & tunc fungitur munere provisoris particularis, de nobis solliciti, nosque in agendo non solum ad bonum transcendens, sed etiam ad bonum honestum, & nostrae naturae congruum, ordinantis: quod ut melius percipiatur.

Notandum quinto: inter haec duo genera motionum, plura interesse discrimina. Prima enim, ut diximus, est generalis, & communis omnibus causis secundis. Secunda specialis, nec potest convenire nisi creaturae rationali. Prima pertinet ad ordinem physicum, secunda spectat ad ordinem morale. Prima est praecisiva, & attingit solum in actu ad quem movet, entitatem, actualitatem, vitalitatem, bonitatem transcendentalem, aliasque rationes ad lineam entis pertinentes; & abstrahit à deformitate & malitia morali, quae per accidens, & ex defectibilitate creaturae rationalis, actui libero adjungitur. Secunda vero non est praecisiva, sed terminatur ad actum ut vestitum omnibus circumstantiis, & secundum omnes conditiones & modos quos recipit ab operante; unde si actus ad quem movet sit malus, & regulis morum difformis, talis motio, secundario saltem & indirectè, ad ipsam malitiam, & deformitatem se extendit.

§. II.

Lutheri & Calvinii errores referuntur.

Lutherus & Calvinus, duo praecipua antiqui aetate draconis capita, ad quorum vipereos sibilos totus orbis cohorruit: existimantes liberum arbitrium per peccatum originale in nobis esse extinctum, & divinum decretum humanae voluntati necessitatem imponere, nihilque in mundo liberè & contingenter evenire: consequenter ad hunc errorem, dixerunt, non esse in potestate hominis vias suas bonas aut malas facere, sed hominem à Deo necessitari ad peccandum; illumque operari in nobis opera mala, sicut & bona; voluntate humana merè passivè se habente, vel solum spontaneè concurrente. Ita docet Lutherus in assertionibus, assert. 36. quem sequutus est Calvinus lib. 3. instit. cap. 23. num. 3. ubi ait, *Deum esse auctorem criminis se censies confiteri.* Et in eodem libro irridet distinctionem Catholicorum distinguendum inter permissionem peccati, & ejus effectum, & dicit, *Deum esse eorum omnium auctorem, quae isti Censores (sic Catholicos vocat) volunt otioso tantum permissu contingere.*

Docet etiam Calvinus, Deum tentare positive homines ad peccandum, & ad eos tentandos uti operà

operā Dæmonum, subindeque non solum phy-
sicē, sed etiam moraliter ad actus malos & peccami-
nolos homines præmovere. Ita asserit lib. 2. in lit.
cap. 4. num. 2. his verbis: *Sathan ipse, instru-
mentum cum sit iræ Dei, pro ejus nunc ac imperio,
huc atque illuc se inflectit, ad exequenda ejus
iusta judicia. Et infra docet, duobus modis Deum
concurrere ad malitiam peccati, & ad obduratio-
nem atque excæcationem, deserendo scilicet, seu
subtrahendo gratiā (quem modum Catholici cum
Augustino admittunt) & operando per ministeriū
dæmonum, instigantium homines ad peccatum.*

157. Plura alia extabant loca in Calvini institutio-
nibus, quibus expressē & in terminis profitebatur
Deum esse authorem peccatorum, etiam quan-
tum ad malitiam & deformitatem quam de for-
mali important, sed ea in postremis editionibus à
Calvinistis erasa sunt, ut tam scædum, tamque pu-
dendum sui magistrī errorem occultarent, sicut
testatur Andreas Duvallius, Doctor Sorbonicus,
tomo 1. in secundam secundæ, paginā 13. his ver-
bis: *His subiungam Calvini institutiones nun-
quam fuisse recusas, quin pleraque, & quidem ma-
ximi momenti, vel ab ipso cum viveret, vel à Mi-
nistris post ejus mortem mutata sint, ut in articulo
de causa peccati: in prioribus quippe editionibus,
clarè & distinctè, Deum peccatorum non tantum se-
cundum substantiam, SED ETIAM SECUNDUM
MALITIAM ET DEFORMITATEM, authorem sta-
tuit: in posterioribus vero, esse rem ipsam retineat,
mollioribus tamen verbis, & aliquo pacto ambi-
guis: ad evadendum utitur. Ut ergo Catholice fi-
dei veritas magis elucescat, & firmiter stabilietur,
duplex hic Lutheri & Calvinī error, breviter con-
futandus est; postea Catholicorum sententias re-
feremus, & Thomistarum doctrinam à censuris
& impugnationibus Adversariorū vindicabimus.*

§. III.

Primus error Calvini refellitur.

158. Dico primò, Deum nullo modo causare pec-
catum quā tale est, secundum malitiam &
deformitatem quam de formali importat, sed il-
lud esse à sola voluntate creata, deficiente, & ope-
rante difformiter ad regulas morū. Conclusio est
certa de fide, definita in Tridentino sess. 6. can. 6.
his verbis: *Si quis dixerit non esse in potestate ho-
minis, vias suas malas facere, sed mala opera, ita
ut bona, Deum operari, non permissivè solum, sed
etiam propriè, & per se, adeo ut sit proprium ejus
opus, non minus proditio Iudæ, quam vocatio
Pauli, Anathema sit.*

Colligitur etiam ex variis Scripturæ locis, in
quibus divina sanctitas commendatur. Dicitur
enim Psalmo 5. *Non Deus volens iniquitatem tu-
es.* Psal. 144. *Iustus Dominus in omnibus viis
suis, & sanctus in omnibus operibus suis.* Aba-
cuc. 1. *Mundi sunt oculi tui ne videas malum, &
respicere ad iniquitatem non poteris.* Item Augu-
stinus 5. de civit. cap. 9. dicit, quod *Mala volun-
tates à Deo non sunt, quia contra naturam sunt
quæ ab ipso est.* Et Fulgentius lib. 1. ad Monimum
cap. 19. *Illius rei Deus ultor est, cuius author non
est, id est iniquitatis, quam potest Deus punire,
non facere:* Denique S. Prosper in Carmine de
ingratis habet hos versus:

*Per Verbum omnipotens, Deus omnia condidit unus,
A quo natura est nulla creata mali.*

159. Probat secundò conclusio hac ratione quā
univerſali & remota, sed proxima & particulari.
Nam defectus claudicationis non est ab anima,
aut à virtute motiva, sed à tibia curva, & defe-
ctuosa. Item defectus floritionis, vel fructifica-
tionis in arbore, non est à cælo, vel à Sole, sed à
terra, vel radice. Cum ergo Deus sit prima, &
universaliſſima omnium causarum, per se primò
attingens in rebus creatis rationem entis, & actua-
litatem existentie: defectus naturales, vel mora-
les, qui contingunt in causis inferioribus, natura-
libus, vel liberis, non debent illi attribui tanquam
causæ, sed reduci in causas secundas deficientes, &
in voluntatem humanam, difformiter ad regulas
morum operantem.

A infinita sapientia: ita & summa bonitas, & per-
fecta sanctitas. Unde sicut ratione suæ veracita-
tis, & infinitæ sapientie, non potest mentiri, nec
fallere, aut falli: ita ratione suæ sanctitatis, & bo-
nitatis infinitæ, neque potest peccare, neque ad
peccatum concurrere. Quam rationem etiam tan-
git Philo Judæus in libro de confusione lingua-
rum, ubi dicit, *Deum bonorum tantum esse causam,
mali autem prorsus nullius: quandoquidem ipsum
bonum omnium antiquissimum est, & perfectissi-
mum: decet autem sua natura propria operari, op-
timum optima.*

Probat tertio conclusio ratione quam infi-
nuat D. Thomas in 2. dist. 37. quæst. 2. art. 2. De-
fectus qui est in effectu non debet attribui causæ
universali & remotæ, sed proxima & particulari.
Nam defectus claudicationis non est ab anima,
aut à virtute motiva, sed à tibia curva, & defe-
ctuosa. Item defectus floritionis, vel fructifica-
tionis in arbore, non est à cælo, vel à Sole, sed à
terra, vel radice. Cum ergo Deus sit prima, &
universaliſſima omnium causarum, per se primò
attingens in rebus creatis rationem entis, & actua-
litatem existentie: defectus naturales, vel mora-
les, qui contingunt in causis inferioribus, natura-
libus, vel liberis, non debent illi attribui tanquam
causæ, sed reduci in causas secundas deficientes, &
in voluntatem humanam, difformiter ad regulas
morum operantem.

Probat quarto: Peccare est deficere à motio-
ne primi moventis, & ab illius fine & scopo de-
clinare: Ergo repugnat quòd divina providentia
hominem moveat ad peccandum, seu quòd per
suam motionem sit causa peccati. Consequentia
patet, Antecedens etiam non est minus evidens,
peccatum enim in eo consistit quòd deficiamus ab
ordine & motione primæ causæ, ac declinamus à
fine & scopo illius: unde à Dionysio 4. de divin.
nomin. malum dicitur esse præter principium,
præter viam, præter finem & scopum, & D. Tho-
mas quæst. 3. de malo art. 2. ait quod *defectus con-
sequitur in actione, ex hoc quod agens deficit ab
ordine primi moventis, sicut artifex non peccat
contra artem, nisi quando non sequitur motio-
nem & directionem artis, & instrumentum non
deficit, nisi quatenus non sequitur actionem cau-
sæ principalis, & tibia non claudicat, nisi quia pro-
pter suam curvitatē, se subtrahit à rectitudine
motus ad quem anima, mediâ potentiâ gressivâ,
illam applicat.*

Denique potest suaderi conclusio aliâ ratione
quam tangit idem S. Doctor 1. 2. quæst. 79. art. 1.
his verbis: *Deus non potest esse directè causa pec-
cati, vel sui, vel alterius, quia omne peccatum est
per recessum ab ordine qui est in Deum sicut in fi-
nem: Deus autem omnia inclinat & convertit in
seipsum, ut dicit Dionysius cap. 1. de divinis no-
minibus.* Hunc propterea concipit Boëtius tan-
quam in excelso folio confidentem, & omnia quæ
producit, ad se reducentem, quod ni faceret, om-
nia relaberentur in nihilum. Verba ejus sunt:

*Sedet interea Conditor altus,
Rerumque regens flectit habenas,
Rex & Dominus, fons & origo,
Lex, & sapiens arbiter æqui;
Et quæ motu concitat ire,
Sistit retrahens, ac vaga firmat.
Nam nisi reſtos revocans ius,
Flexos iterum cogat in orbis,
Qua nunc stabilis continet ordo,
Dissepia suo fonte fatiscant.*

Vuu